

KAMIL JANIAK

PRODUKCJA TLENU

**Systemy podtrzymania życia w kolonii
pozaziemskiej - kurs**
Wydział Inżynierii Środowiska, Politechnika
Wrocławska

WROCLAW, 2024

Plan prezentacji

---

1. Elektroliza wody
2. Elektroliza dwutlenku węgla
3. Świece tlenowe
4. Fotosynteza

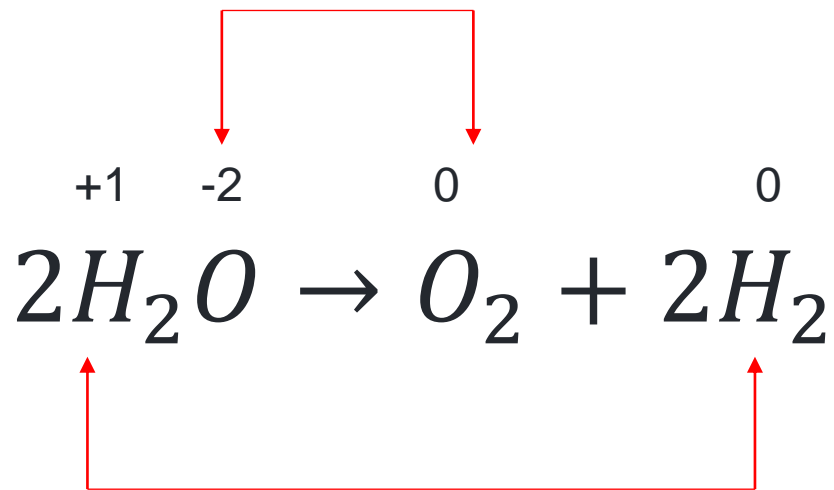
Elektroliza wody

Elektroliza wody

Idea

Tlen oddaje elektrony –
zachodzi utlenianie

Wodór przyjmuje elektron –
zachodzi redukcja

Reakcja nie zachodzi
samoczynnie!

Nigdy nie zobaczycie
spontanicznego rozpadu wody
na tlen i wodór

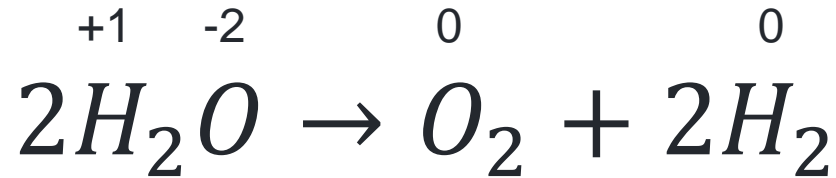
Cząsteczka wody jest stabilna i
trzeba ją zmusić do rozpadu –
należy dostarczyć jej energii

Energia ta może pochodzić z
prądu elektrycznego

Elektroliza wody

Idea

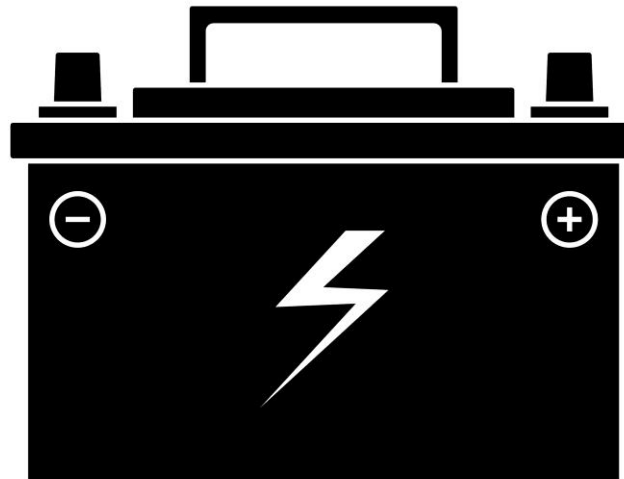

Katoda

Anoda

Minus w baterii
odpycha elektrony

Przy katodzie
zajdzie redukcja

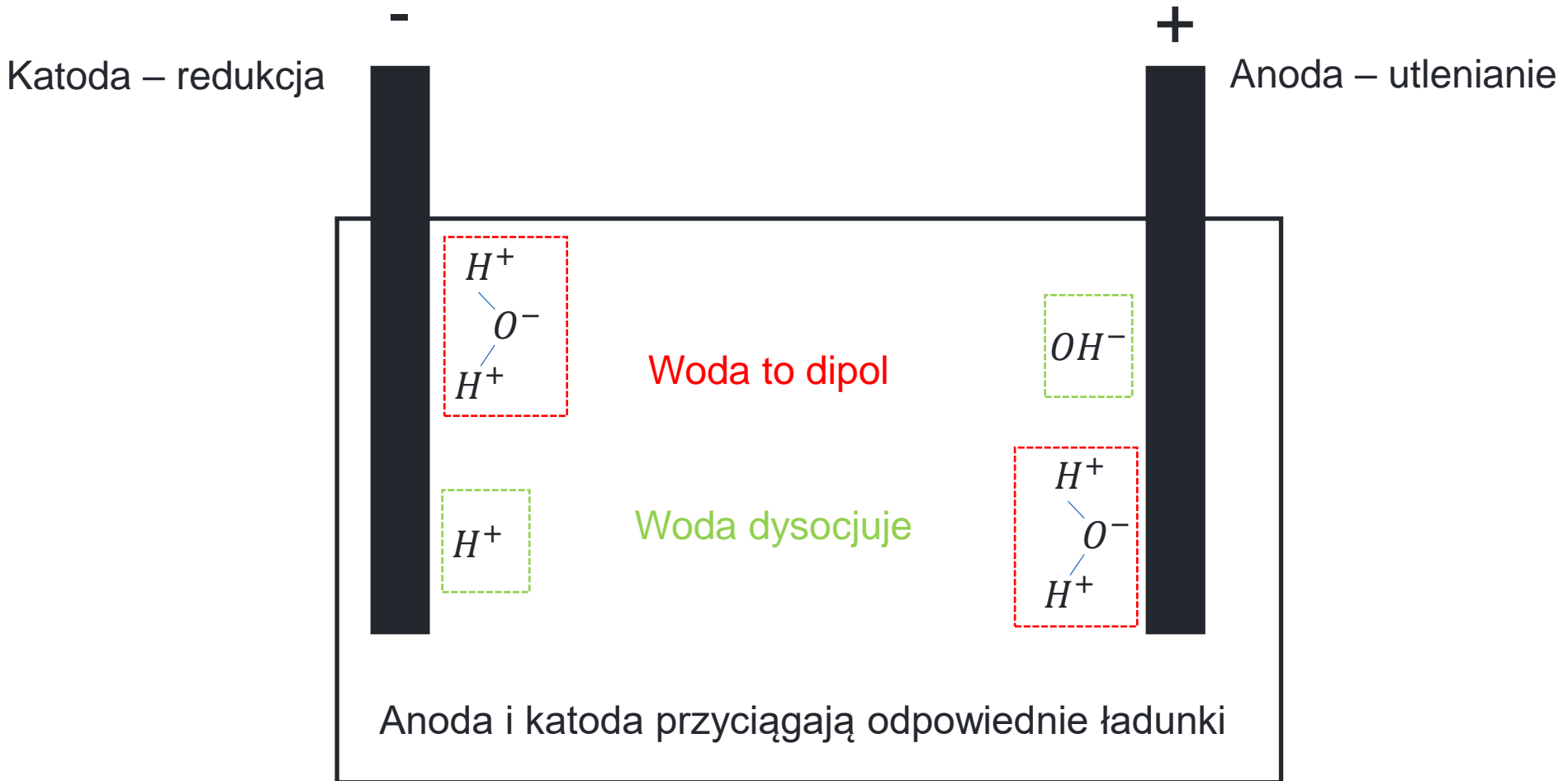

Plus w baterii przyciąga
elektrony

Przy anodzie
zachodzi utlenianie

Elektroliza wody

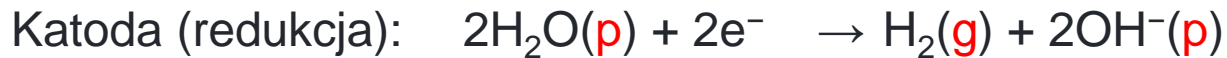
Idea

Elektroliza wody

Reakcje półkowe

Elektroliza wody

Różnice Ziemia vs Space

	Ziemia	Space
Cel	Produkcja H ₂	Produkcja O ₂
Obecność elektrolitu	Tak	Nie
Odgazowanie	Dzięki sile ciężkości	Trzeba sztucznie

Elektroliza wody

Rola elektrolitu i konsekwencje jego braku

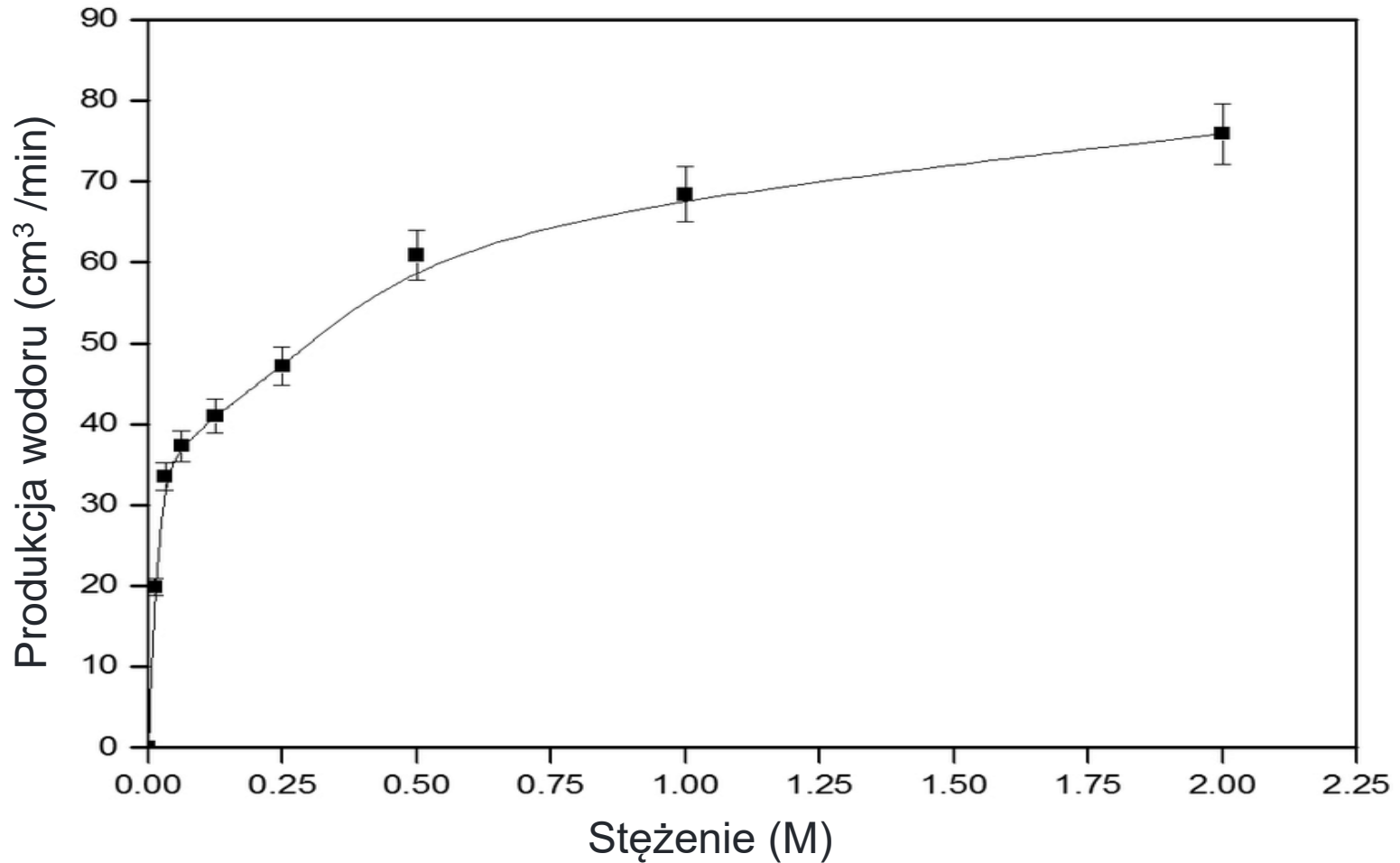
Elektrolit – substancja (np. NaCl), która po rozpuszczeniu dysocjuje i powstaje roztwór przewodzący prąd.

Dodawany do wody by zwiększyć jej przewodnictwo – woda sama z siebie zawiera bardzo niewiele jonów (w pH 7 tylko $2 \times 10^{-7} \text{M}$).

Niskie przewodnictwo ogranicza skuteczność elektrolizy.

Elektroliza wody

Rola elektrolitu i konsekwencje jego braku

Elektroliza wody

Rola grawitacji i konsekwencje jej braku/niższej wartości

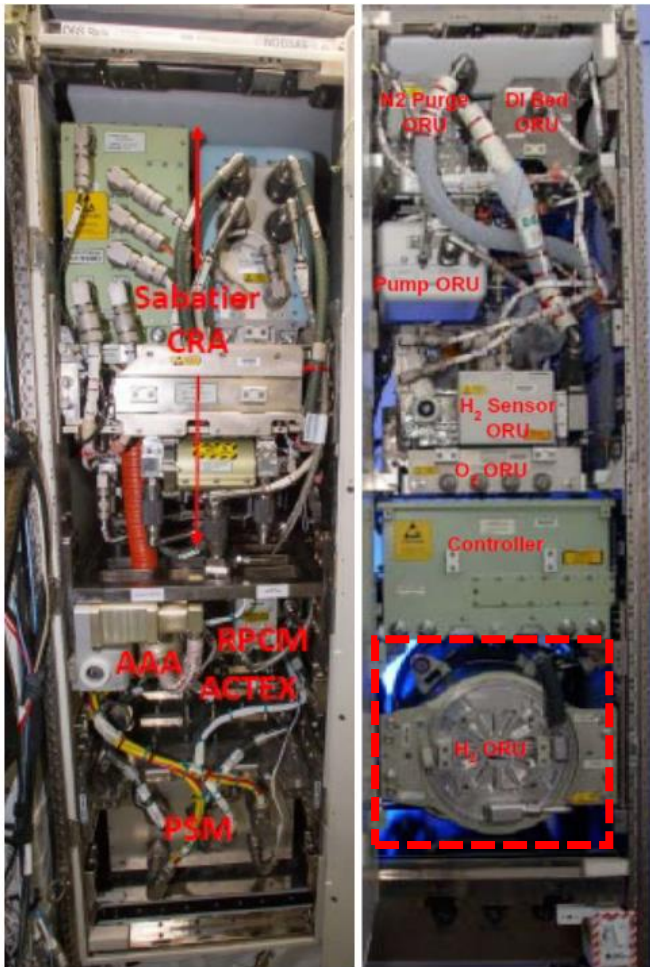

Usunięcie powstającego wodoru i tlenu przy obecności grawitacji następuje w wyniku działania sił wyporu.

Przy braku grawitacji powstający gaz nie wydostaje się efektywnie z ogniwa.

Elektroliza wody

ISS - oxygen generation system

Składa się z kilku podsystemów:

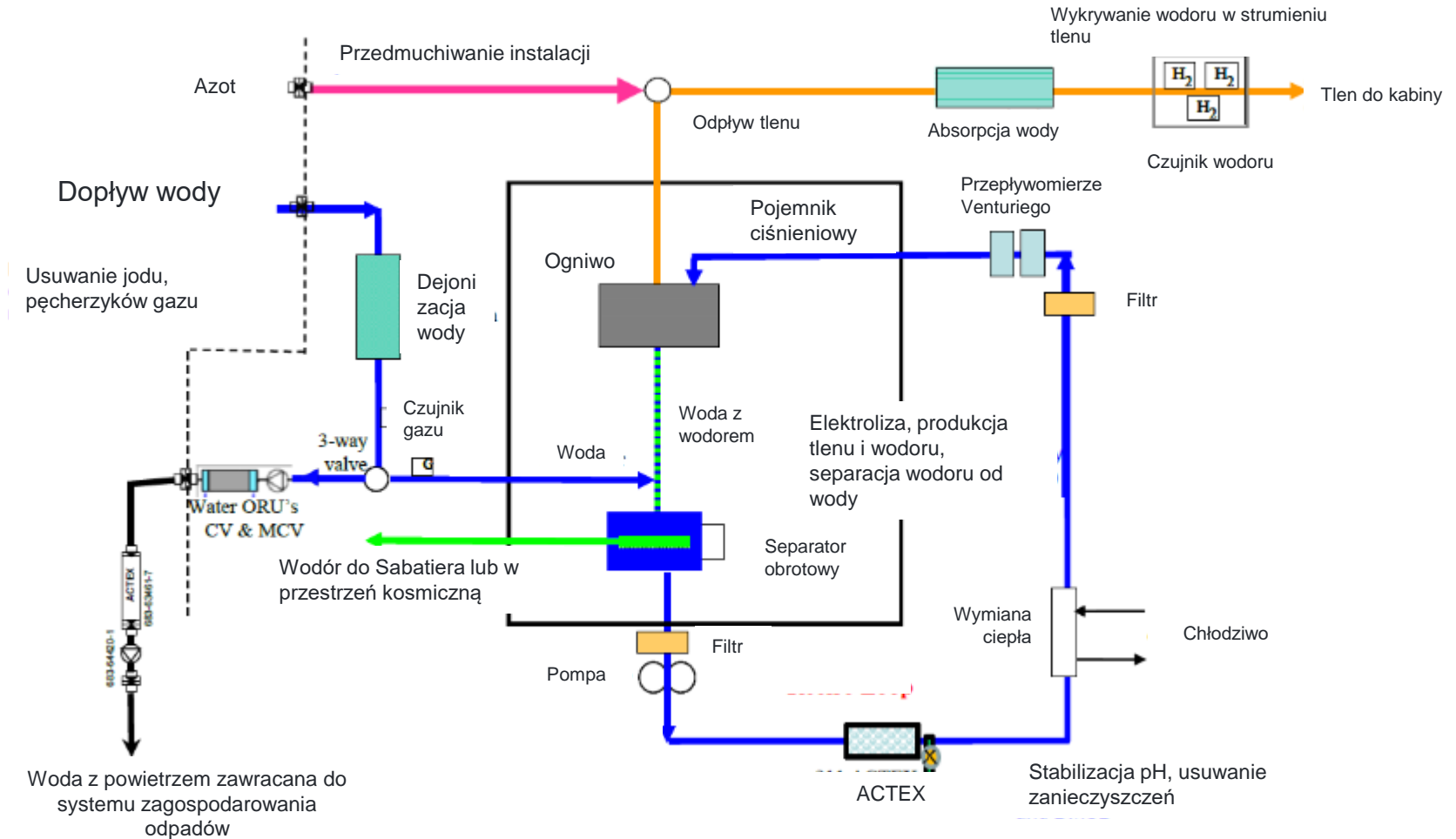
Elektroliza wody

Sabatier

Zdolność do produkcji 9.2 kgO₂/d

Elektroliza wody

ISS - oxygen generation assembly

Elektroliza wody

Zużycie energii

OGS (a więc nie tylko elektroliza wody) może produkować do $9.2 \text{ kgO}_2/\text{d}$ przy mocy 3573 W , co oznacza zużycie około 9.3 kWh/kg O_2 .

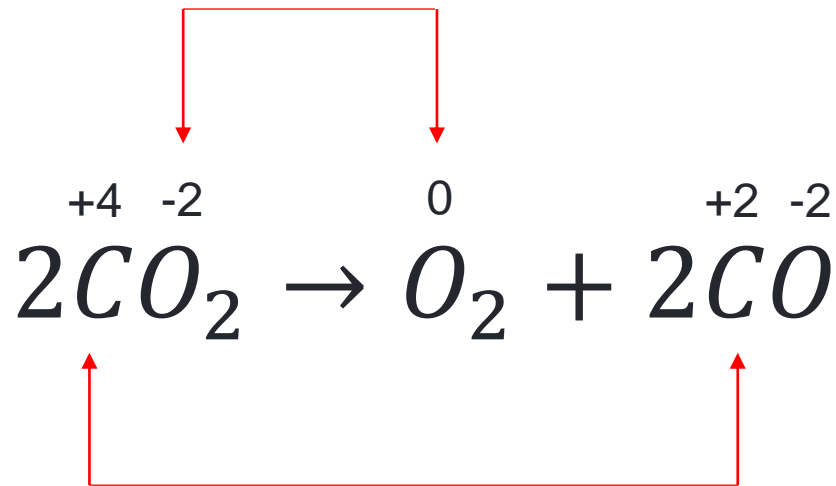
Komercyjne instalacje do elektrolizy wody wymagają zużycia około 6.62 kWh/kgO_2 . Rekord to 5.125 kWh/kgO_2 .

Elektroliza dwutlenku węglą

Elektroliza CO₂

Idea

Tlen oddaje elektrony –
zachodzi utlenianie

Węgiel przyjmuje elektrony
– zachodzi redukcja

Reakcja nie zachodzi
samoczynnie!

Nigdy nie zobaczycie
spontanicznego rozpadu CO₂ na
tlen i tlenek węgla

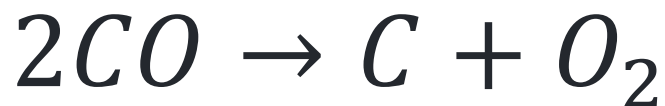
Cząsteczka CO₂ jest stabilna i
trzeba ją zmusić do rozpadu –
należy dostarczyć jej energii

Energia ta może pochodzić z
prądu elektrycznego

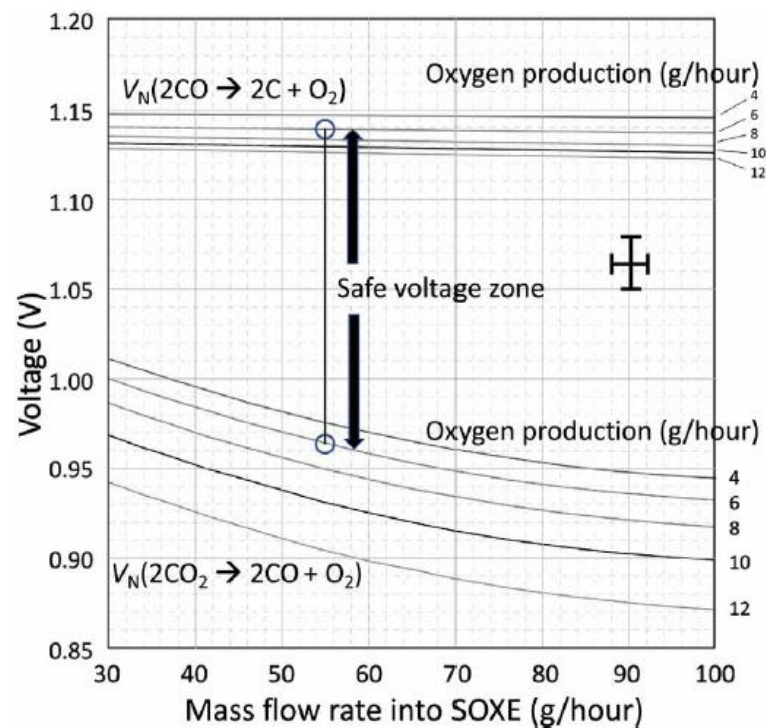

Elektroliza CO₂

Idea

Reakcja niepożądana
Nie można do niej doprowadzić

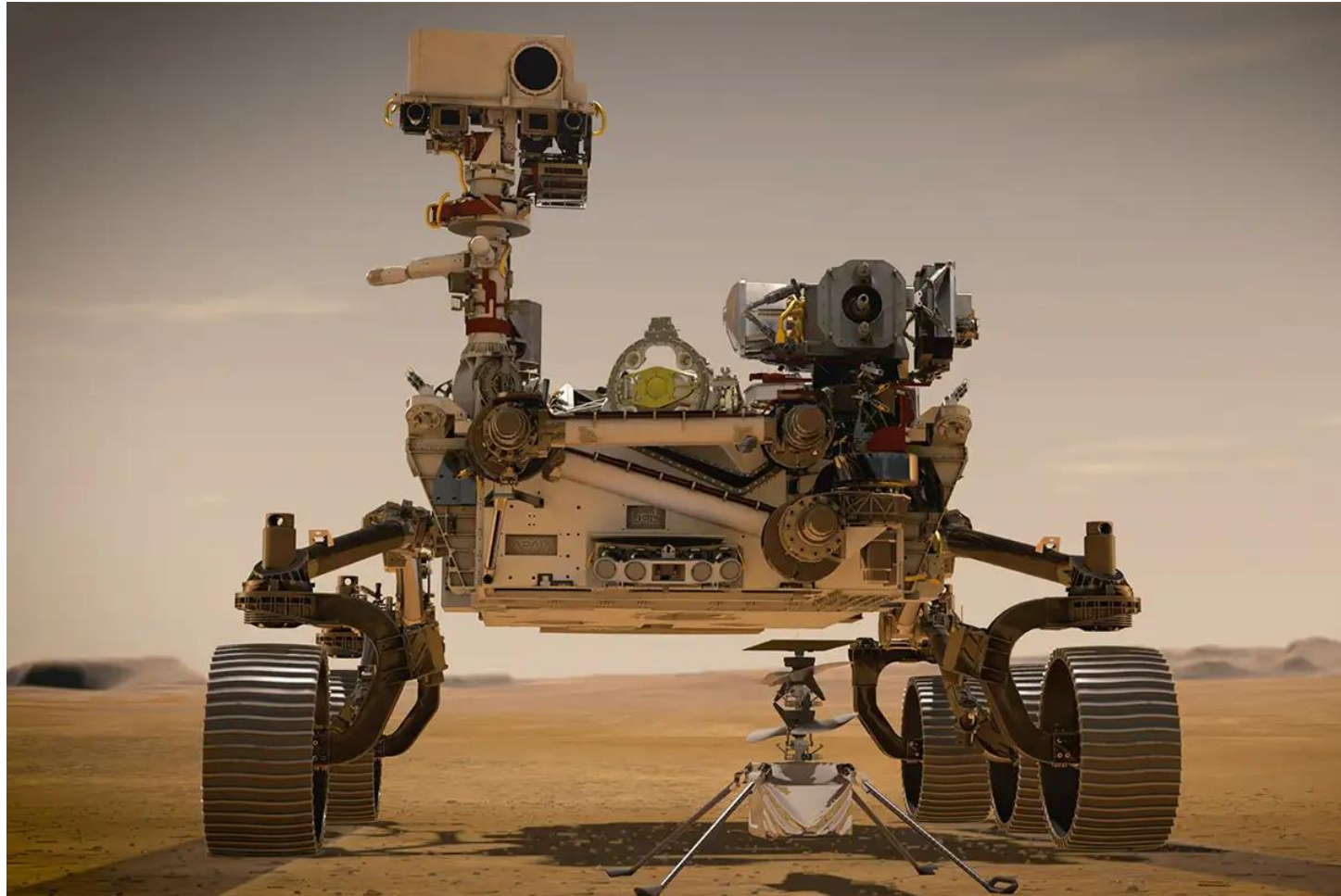

DOI: 10.1126/sciadv.abp8636

Elektroliza CO₂

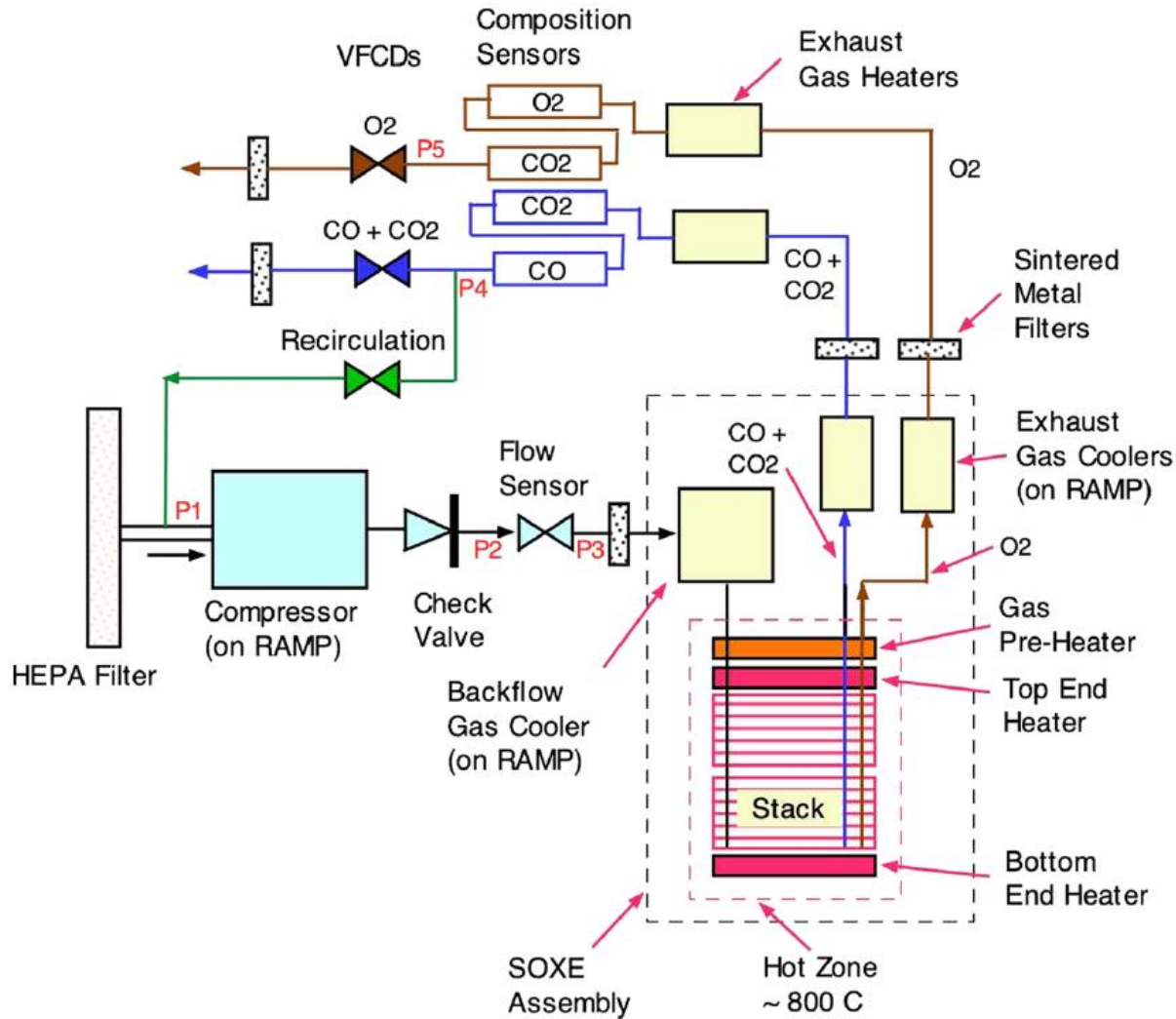
Moxie – łazik Perseverance

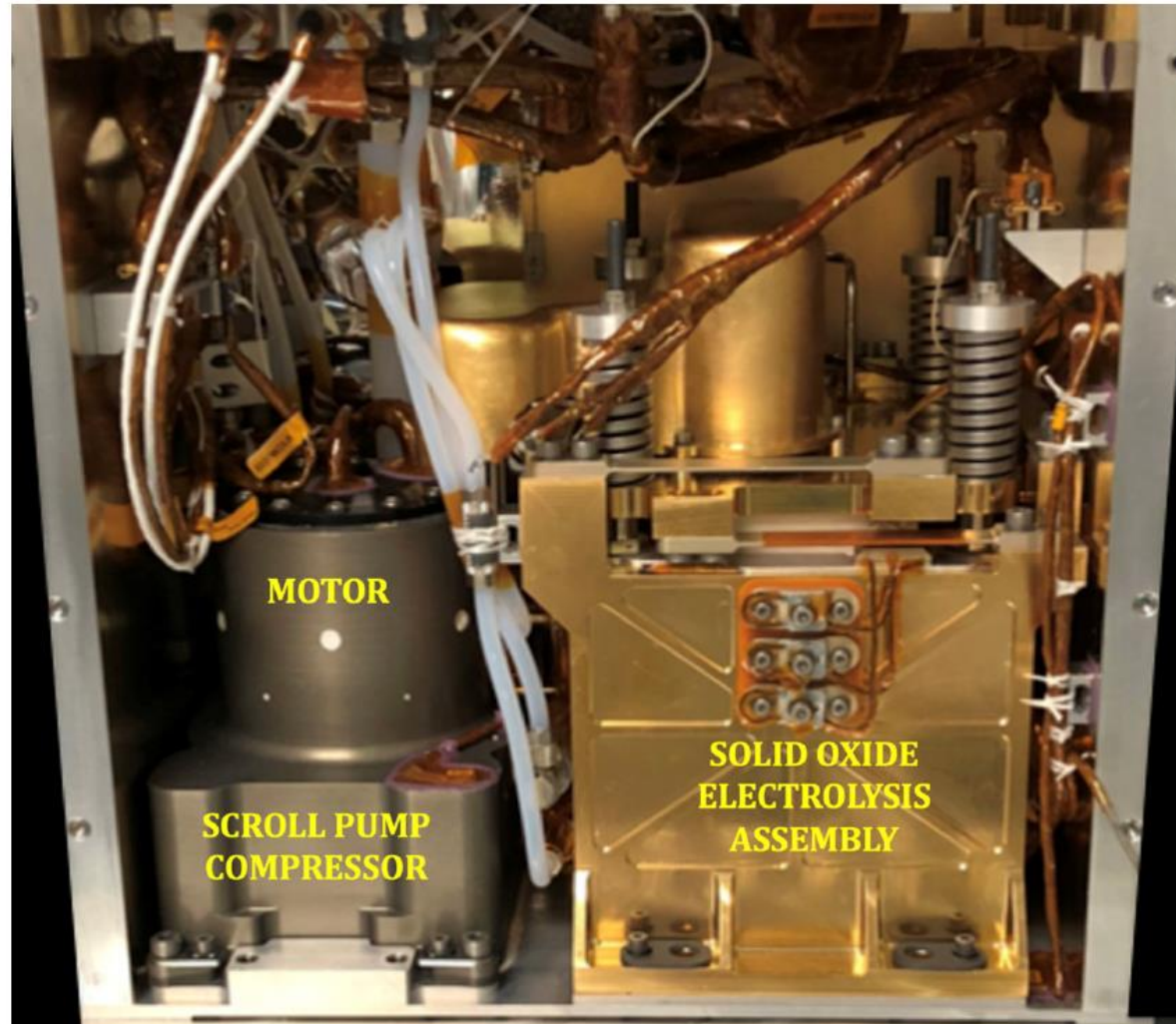
Elektroliza CO₂

Moxie

Elektroliza CO₂

Moxie

Elektroliza CO₂

Zużycie energii

Moxie może produkować do 10 gO₂/h przy mocy 300 W.

NASA zakłada, że możliwe jest zwiększenie rozmiaru Moxie około 200 krotnie – co zapewni produkcję 2 kgO₂/h przy mocy rzędu 25-30 kW (12.5-15 kWh/kgO₂).

Świece tlenowe

Świece tlenowe

Idea

Awaryjne źródło tlenu

Substancja stała spalająca się do tlenu

Niebezpieczne – reakcja wysokotemperaturowa, której nie da się zatrzymać

Stosowane w samolotach, okrętach podwodnych, straży pożarnej, na ISS

Świece tlenowe

Idea

Spala się do tlenu

Nadchloran litu

60% masy związku

Reakcja jest egzotermiczna i przebiega w wysokiej temperaturze
– rzędu 400-500°C

Świece tlenowe

Wypadki – stacja MIR

1997

Brak ofiar

Brak ustalenia przyczyny

Świece tlenowe

Wypadki – HMS Tireless (S88)

2007 Arktyka

2 ofiary śmiertelne

**Przyczyna: zanieczyszczenie
świecy olejem hydraulicznym**

Fotosynteza

Fotosynteza

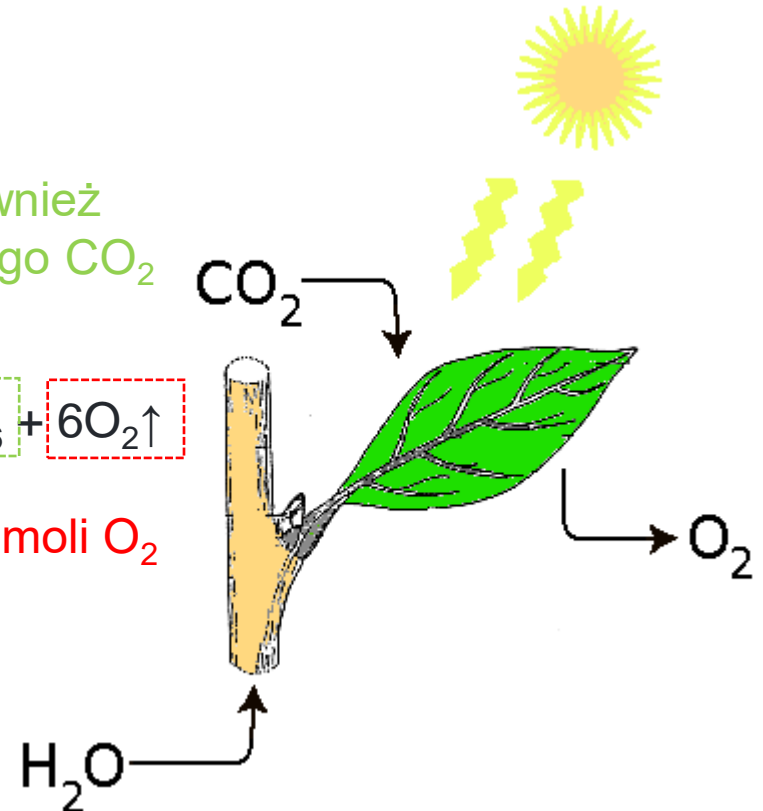
Podstawowa reakcja

Przyrost rośliny w kcal jest również proporcjonalny do ilości wiązanego CO₂ i produkowanego O₂

Tyle ile moli CO₂ jest pochłaniane, tyle powstaje moli O₂

Glukoza jest następnie przekształcana w białka i inne składniki budulcowe

Fotosynteza

Wydajność energetyczna

Rośliny	Wydajność
Typowe	0.2–2%
Typowe uprawy	1–2%
Rośliny C3, maksymalnie	3.5%
Rośliny C4, maksymalnie	4.3%

Bardzo niska sprawność, większość energii jest odbijana lub emitowana jako ciepło.

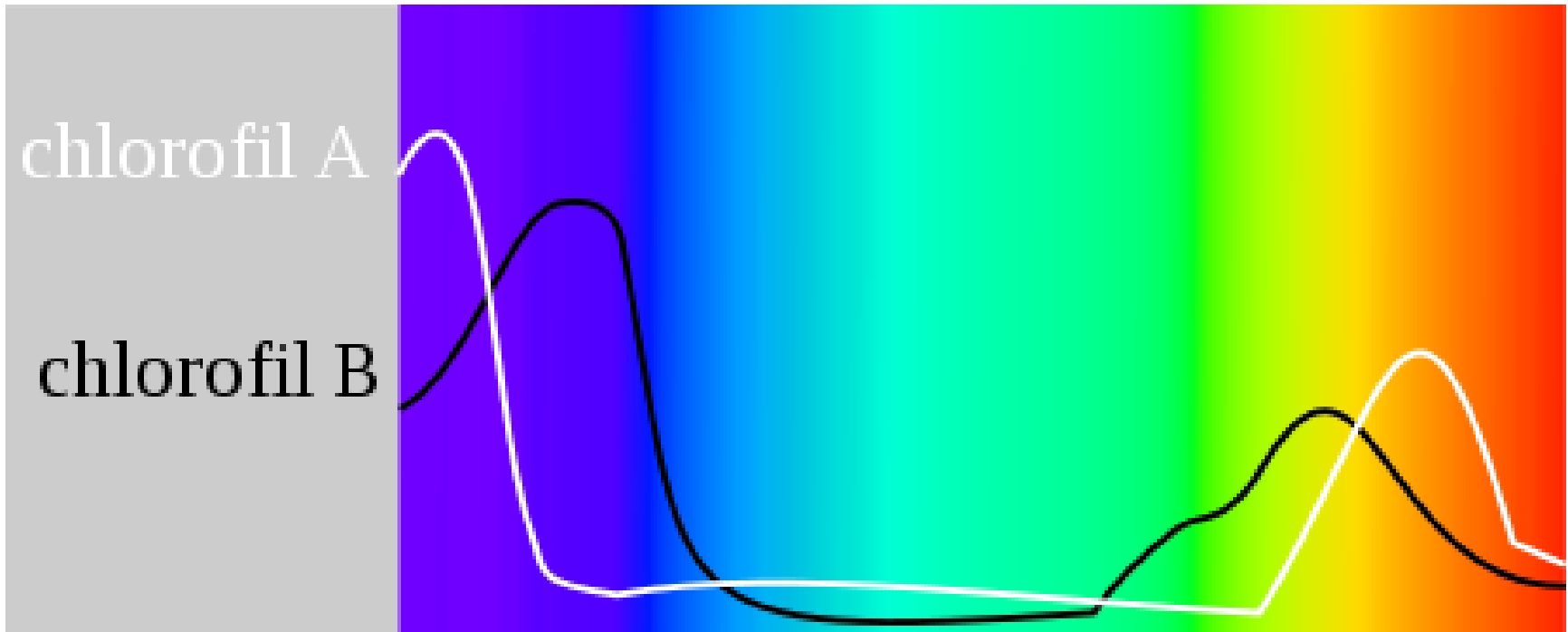
Sprawność liczona w odniesieniu do spektrum światła słonecznego.

Teoretyczna maksymalna sprawność wynosi 11%.

Fotosynteza

Promieniowanie czynne fotosyntetycznie

Tylko 45% światła słonecznego jest w spektrum aktywnym fotosyntetycznie

Fotosynteza

Podstawowe dane

---

100 g glukozy ma 370 kcal. Sprawność fotosyntezy wynosi 2%.
Współczynnik plonowania wynosi 0.4.